

Gör det själv med betong

Förslag på inspiration

- former.nu
- styleroom.se
- betongkrukor.se
- betongformar.se
- ellasinspiration.se
- wsochcompany.se

- Betong som hobby
- Kokbok för betong
- Betong med guldkant
- Betong i hem & trädgård

Gör det själv med betong

Betong är ett av världens äldsta och viktigaste byggmaterial. Det är hållbart, starkt och lätt att använda. Överallt i vår vardag möts vi av betong; på vägar, broar och i hus. Materialet må vara mest känt för att vara grovt och bastant men faktum är att det går alldeles utmärkt att skapa både små och detaljerade verk av betong. Variationsmöjligheterna är oändliga och du kan enkelt skapa personliga föremål som varar livet ut.

Den här foldern är för dig som själv vill prova att gjuta i betong men även för dig som har lite erfarenhet av materialet och vill utveckla din teknik, få fler idéer och inspireras till nya projekt. Är du trädgårdsintresserad har du mycket att vinna på att bekanta dig med betongens alla möjligheter och fördelar då det går utmärkt att gjuta exempelvis krukor, fågelbad och plattor.

Vad är då betong?

Betong består kort och gott av cement, ballast och vatten. Cement i sin tur är en blandning av kalksten och lera medan ballast utgörs av sand, sten och grus. Allt kommer med andra ord från naturen och är både miljövänligt och varar länge.

Den moderna cementen kallas för portlandscement eftersom betong gjord av denna påminner om sten som går att finna på den brittiska ön Portland.

Visste du? Det svenska ordet betong kommer från latinets bitumen som betyder bindemedel.

Utgå från formen

Enkla former

- plastbunkar
- glassbyttor
- målarhinkar
- petflaskor
- plastmuggar
- läskburkar
- juicepaket
- brickor/fat
- leksaksformer
- kakformer

Undvik!

- konservburkar
räfflorna gör det svårt att få ut föremålet
- terrakottakruror
betongen bränner fast

När du arbetar med betong behöver du i de allra flesta fall en form och det är denna som bestämmer hur det färdiga föremålet kommer att se ut. Eftersom den blandade massan snabbt stelnar är det klokt att vara helt klar över vilken form som ska användas innan arbetet påbörjas.

Börja inventera ditt hem, kök, förråd, garage och så vidare. Troligtvis hittar du mer än du anade som kan komma till användning vid gjutning av nya vackra bruksföremål. Skulle det ta stopp där är loppisar och stormarknader ställen där det ofta går att hitta billiga och för ändamålet användbara husgeråd. Kakformer i silikon och iskuber av gummi fungerar till exempel utmärkt att använda sig av.

Låt fantasin flöda

Många former kan du med lite fantasi även enkelt skapa själv. Vill du till exempel gjuta en kruka gäller det att skapa ett mellanrum mellan två föremål då det är detta hålrum som bildar det slutgiltiga resultatet. Betong släpper lättast från hårda och släta material likt plast och plywood medan större pappkartonger bör undvikas då papper drar till sig fukt från den våta betongen, mjuknar och tappar formen.

Har du en tydlig bild av hur ditt färdiga betongföremål ska se ut och vill ha ett exakt resultat gör du klokt i att bygga en egen form. Så kallad formplyva lämpar sig särskilt bra för detta ändamål, då den har en laminerad yta som betong lätt släpper ifrån.

Innan du påbörjar blandningen bör du se över din valda form noga och se till att den är hel och ren. Om det finns kanter, fickor eller någon form av sigill på insidan av den yttre formen kommer dessa att synas på utsidan av det färdiga föremålet.

Tips! Fukta dina träformer med vatten innan du använder dem. Då suger de inte upp vatten och släpper lättare. Plastformer kan penslas med matolja.

Dekorera mera!

Att dekorera betong är lätt att göra och kan verkligen lyfta ett föremål och göra det högst personligt. Mosaikbitar kan du till exempel gjuta in genom att fästa dem med dubbelhäftande tejp i formen eller trycka ner i betongen innan den stelnar. Vill du dekorera med pensel och vatten görs även detta medan materialet fortfarande är blött. Det går också bra att måla betong i olika färger. Använd blank lackfärg eller vattenlöslig färg som sugas in i betongen.

- fjädrar
- lack
- löv
- kakel
- klinker
- porslin
- stenar
- pärlor
- tapet
- snäckor

Från blandning till färdigt föremål

När du känner dig klar med förberedelserna är det dags att blanda betongen. Använd alltid handskar vid detta moment. Flera av Finjas produkter är idag dammreducerade vilket ger en bättre arbetsmiljö, framförallt inomhus.

Blanda enligt anvisningarna på förpackningen. Rör om noga, antingen med borrvisp eller för hand med spade alternativt murarslev. Blandningen är klar när den är tjock och trögflytande. Ett bra knep är att testa att rulla massan till en boll i handen och sedan skaka på den. Flyter bollen ut är du rätt på det. Blir betongen för blöt är det bara att blanda i mer bruk.

När du har fått önskad konsistens håller du upp i valfri form. Behövs dräneringshål sätter du först en halv vinkork eller liknande i botten. Använder du till exempel en burk som form är det en god idé att inte fylla den helt utan lämna runt en centimeter till godo för att lättare kunna avforma.

Gjuter du ett större föremål eller något som ska tåla tyngd bör du armera med exempelvis bistål eller putsnät för att betongen inte ska spricka. Lägg nätet ovanpå och tryck ner det en aning varefter du fyller på ytterligare betong.

Oavsett om du armerar eller inte bör du alltid skaka på formen. På så vis fördelar sig massan jämnt över bottenytan. Knacka på utsidan av formen för att eliminera eventuella luftbubblor och jämna till den synliga betongytan så att även baksidan blir fin.

Produktutbud och val av betong

I Finjas sortiment finns en mängd olika sorters betong. Till mindre gör det själv-projekt är **Finbetong** ofta ett passande alternativ då den är vattentät och går att gjuta i så tunna skikt som två cm.

Finbetong blir relativt slät men vill du ha en ännu slätare yta kan du använda dig av våra avjämningsmassor, till exempel **260 Avjämning Fiber Snabb**, vilka dessutom är lättflytande. Eftersom de enklare rinner ut i formen passar de utmärkt till små och detaljerade formar.

Behöver du en stark betong till föremål som ska stå ute året runt och utsättas för tösalt är **Reparationsbetong Anläggning Fin** ett bra val. Till bänkskivor rekommenderas **Bemix Standard** som är en extra stark betong.

Önskar du ett snabbt resultat är **Handspackel Grov** ett tacksamt alternativ. Gjuter du till exempel i vanliga 33 centiliters burkar kan du avforma redan efter 45 minuter. För en jämn och stabil botten går det bra att i efterhand karva med kniv. Tänk på att produkten är starkt sugande, vilket påverkar färgen om du väljer att måla, och att den inte är lämplig för utomhusbruk.

Ska du skapa större föremål som kommer att förvaras utomhus, exempelvis bord och stolar, och därmed behöver tåla kyla är **Glasfiberbruk A** en lämpad produkt att använda sig av. Till fågelbad och fat av rabarberlöv passar **Cementbruk A** medan **Gipsputs** med fördel kan användas till att skapa vackra figurer och frambringa skaparglädje.

Värt att vänta på

Täck formen med en plastpåse och låt den brinna, det vill säga torka, stelna och härda, minst ett dygn. För att undvika att betongen torkar för snabbt bör du, med hjälp av en blomspruta, vattna den vid ett par tillfällen. Det är viktigt att betongen står på ett plant underlag. En skuggig och sval plats är också att föredra.

Häll formen upp och ner och skaka försiktigt ut betongföremålet. Vill det inte lossna får du ha lite tålmod och böja och pressa. Går inte det heller kan du ofta skära ett snitt i formen och lirka av den. Betong mår bra av att härda. Täck därför gärna ditt nyskapande verk med plast ännu en gång och låt stå ytterligare något dygn.

Tänk på att våra avlopp inte mår bra av betongblandat vatten. Låt därför diskvattnet stå kvar i en hink, då sjunker slammet varpå vattnet kan hällas ut. Resterna kan du antingen använda som uppfyllningsmassa eller lämna på återvinningscentral när betongen väl stelnat.

För att ditt verk ska få en vattenavvisande yta och skyddas mot fläckar behöver det ytbehandlas. Beroende på hur mycket det ska tåla och hur du vill att det färdiga resultatet ska se ut finns det olika alternativ att välja. Oavsett metod börjar du med att slipa ojämnheter med kniv, slipsten eller rasp samt putsa kanter med sandpapper.

Enklaste sättet att ytbehandla är att använda en ren såpa som inte förändrar betongens färg och som ger en matt yta. Väljer du istället en vaxad yta får du ett något starkare skydd och mindre risk för fläckar. Du kan även använda dig av olja som är enkelt att stryka på och ger ett likvärdigt skydd som vax. Vill du kan du självklart också, som tidigare nämnts, måla ditt betongföremål och därefter lacka det.

Tips! Använd möbeltassar för att undvika märken på bord samt fuktfläckar under härdningsprocessen.

Tips! Betong bränner lätt fast så se till att spola av hinkar och redskap direkt efter användning. Vill du återanvända en form är det viktigt att rengöra den ordentligt, detta eftersom rester på insidan av formen gör avtryck på nästa föremål.

Denna broschyr har som syfte att inspirera och visa exempel på hur olika arbeten kan utföras. Finja ansvarar inte för konstruktionslösningar då omgivningen, underlagets beskaffenhet och kvalitet spelar viktig roll. För aktuell information se alltid www.finja.se

FINJA